

MARGARITA TORNER PUJOL

Acordionista, directora de l'Escola Municipal de Música de Puigcerdà, pagesa apassionada

Sense vocació, ni moltes hores de feina no hauria pogut avançar en una carrera musical que l'ha portat a dirigir l'Escola Municipal de Música de Puigcerdà i a convertir-se en una coneguda acordionista en pobles pirinencs. El seu sentiment pagès es manté intacte i s'implica en l'explotació familiar.

«Quan arribava a l'Escola de Música em canviava la roba de pagès per la de mestre»

PERE GASSÓ OLLÉ
Puigcerdà

Si la voleu posar entre l'espasa i la paret, no-més cal que li demaneu què prefereix: la música o la pagesia? És decidida, però haver de triar entre les dues activitats que més li agraden li és impossible. Va néixer fa 49 anys a Coborriu de la Llosa (Lles), a la Cerdanya, en el si d'una família cent per cent pagesa que va tenir en la música i el ball les seves principals aficions. De molt petita, als seus 4 anys, es va traslladar a una finca veïna, a la Bastida, terme de Prullans, on hi ha ubicada la casa habitada i amb conreus a més altitud de Catalunya. El pare, que es va morir fa tres anys, dos tiets, ja tocaven l'acordió sense haver cursat cap mena d'estudis musicals. Tot, herència de la tradició musical pirinenca. La Margarita Torner Pujol, que continua fent costat a la família en les inacabables feines de l'agricultura i ramaderia va aconseguir llicenciar-se el 2002 d'acordió cromàtic pel Conservatori del Liceu de Barcelona. Sense deixar mai la seva comarca, es va convertir en professora de l'Escola Municipal de Música Issi Fabra de Puigcerdà, de la qual n'és la directora. És el centre de referència que aplega estudiants a força quilòmetres a la rodona, ja siguin de parla catalana, castellana o francesa. Juntament amb la de Berga i la Seu, aquest centre és una de les tres branques del Conservatori de Música dels Pirineus que va néixer el 2015 com a centre públic que ofereix ensenyaments de grau professional de Música. El nom de Margarita Torner és fàcil veure l'escrit en programes d'actes festius de molts pobles, ja sigui com acordionista en solitari o amb algun company amant de la música.

— **A Catalunya és singular fer de pagès en una finca a gairebé 1.700 metres d'altitud.**
— A casa hem estat sempre pagesos de muntanya, amb conreus, sobretot de trumfes, i ramaders, amb vaques i cavalls. És el nostre món i és el que hem viscut.

— **Personalment, hauria dit que de carn de cavall ja se'n consumeix poca.**

— Nosaltres tenim una bona colla de cavalls i, certament, hi ha mercat. Al llarg dels anys, a casa hi va haver un període que no em van tenir, però els vam recuperar.

Els quatre cantons

- **Tothom té el que es mereix?**
— A vegades nosaltres mateixos ens generem limitacions.
- **Millor qualitat i pitjor defecte.**
— Voluntat/Massa sensible
- **Quant és un bon sou?**
— El que et permet guanyar-te la vida amb allò que t'agrada.
- **Percep pressió estètica social?**
— Soc força lliure i espontània.
- **Quin llibre li hauria agradat escriure?**
— La vida del meu pare.
- **Una obra d'art.**
— L'obra de Txaiikovski, en general.
- **En què és experta?**
— En tenir paciència i perseverança.
- **Què s'hauria d'inventar?**
— Un món on tot sigui més natural i siguem més lliures.
- **Déu existeix?**
— Existeix la consciència d'unitat.
- **Quin personatge històric o de ficció convidaria a sopar?**
— Jesucrist, el personatge.
- **Un mite eròtic.**
— Un pagès que estimi la terra (ja, ja, ja).
- **Acabi la frase. La vida és...**
— Bonica, amor.
- **La gent de natural és bona, do lenta o regular?**
— Bona.
- **Tres ingredients d'un paradís.**
— Natura, música i respecte.
- **Un lema per a la seva vida.**
— Lluita pels propis valors.

— **Donada la ubicació aïllada, a prop de casa no hi devia haver cap escola.**

— A mi em portaven a Bellver de Cerdanya, que era el lloc més avinent. El batxillerat, però, va ser en condició d'interna a les Carmelites de Berga. Era l'opció més viable perquè a Puigcerdà no hi havia residència i a la Seu era més car. En acabar la secundària, volia continuar els estudis, un objectiu que aleshores era inviable per qüestions d'organització familiar. Vaig fer una aturada llarga treballant a casa per, més endavant, prioritzar la música.

— **La música sempre ha estat la seva gran companya de vida...**

— Els pares, sobretot, tenien una passió molt gran per la música. El pare, després d'hores i hores de feina de pagès, es posava a tocar l'acordió. Jo, amb uns 5 anys, quan sentia la música deixava de jugar, abduïda per les cançons. En constatar aquesta afinitat, abans d'arribar als 10 anys, em van inscriure a l'Escola de Música de la Seu d'Urgell. Tot i els entrebancs de fer el recorregut des de la Bastida, la mare m'hi portava cada dissabte. Era molt sacrificat. Hi havia dies que calia posar cadenes, altres vegades havíem de deixar la feina amb les vaques. Des del principi, l'instrument que vaig escollir va ser l'acordió cromàtic.

— **Amb aquest entorn familiar, l'aprenentatge no devia ser-li difícil.**

— La vocació i l'ambient de casa em va ajudar. A la muntanya no hi havia gaires distraccions. La formació musical a un nivell alt va ser a Barcelona. Hi anava un dia a la setmana. La resta de feina, per presentar-me als exàmens del Liceu, l'havia de fer a casa o a la granja, amb dos anoracs posats. Les primeres hores com a professora d'acordió van ser a l'Escola de Música de Puigcerdà. No era fàcil combinar la música amb les feines de pagès perquè, a part de la Bastida, també portàvem una finca a Queixans i uns terrenys a Bolvir. Ens encarregàvem de la ramaderia, la producció agrícola (patates de muntanya, farratge i cereals). En aquella època, quan arribava a l'Escola de Música em canviava al lavabo la roba de pagès per posar-me la de mestra d'acordió. A mesura que passava el temps, em vaig anar implicant més amb la docència. Vaig ser cap d'estudis i, després, directora. La música va ser la prioritat, mentre que les feines de pagès van quedar en un segon terme.

— **Una dilatada trajectòria de maridatge entre pagesia i música.**

— Jo vaig tenir menys oportunitat de participar en audicions, anar a concerts o colònies musicals perquè havia de treballar a casa.

— **Ara, com a professora de música té una major estabilitat.**

— Tal com està el sector pagès no és fàcil estar tranquil. Dels tres germans, la que porta les regnes de la finca és la meva germana i jo en soc col·laboradora. No és viable viure'n més persones.

— **A l'Escola de Música de Puigcerdà es nota que hi ha tirada cap a l'acordió?**

— Ara, la mainada torna a demanar estudiar acordió, però hi va haver una generació que no en volien saber res. No sé si, en aquella època, s'associava als 'Pajaritos', a pasdobles o al món rural... L'acordió ha evolucionat molt i és susceptible d'interpretar peces de transcripció, com poden ser obres del barroc de Bach o Haendel, per posar dos exemples, com altres compostes per a aquest instrument. L'afició important no se centra a Puig-

kl@penssaiberica#bib

Soc de tocar en poblets rurals, si cal damunt d'un remolc de bales de palla

Quan acaba el curs escolar prefereixo anar a treballar amb els meus animals a viatjar

A l'Escola de Música, la mainada torna a demanar estudiar acordió, però hi va haver una generació que no en volia saber res

Els pares, sobretot, tenien una gran passió per la música

A cada lloc procuro adaptar el repertori per assegurar que els agradi

altres ens agrada la cria de bestiar i és una satisfacció aconseguir tancar la roda, amb la possibilitat de poder comprovar, en primera persona, la qualitat de la nostra vedella.

cerdà, sinó als municipis que hi ha entre Bellver de Cerdanya i la Seu d'Urgell. Són pobles on hi havia molts pastors i persones que el tocaven. Va ser a Arsèguel on va néixer, el 1976, la trobada d'acordionistes que es manté viva.

— **Parlem poc de l'acordió diatònic.**

— Hi ha una revifalla. A la Seu d'Urgell es va haver d'incorporar una professora especialitzada perquè hi havia molta demanda. Personalment, m'agrada per a música folklòrica tradicional, però l'acordió diatònic no permet interpretar qualsevol classe de peces, com les de compositors clàssics i altres, encara que té el seu encant tímbric i està evolucionant molt bé.

— **L'acordió és un instrument que el toquen més homes que dones?**

— Fa molt de temps que les dones hi tenen molt a dir. N'hi ha moltes que també són intèrprets. Recordo el nom de Pepita Perelló, que va ser professora del Liceu i directora de l'Orquestra de Cambra d'Acordions de Barcelona.

— **Quan actua per festes, què li demanen que toqui?**

— Jo soc de tocar en poblets rurals, si cal damunt un remolc de bales de palla. No he tingut mai temps de fixar-me objectius, com

integrar-me en grans orquestres. Tocar sol la té alguns avantatges, com poder preparar el repertori en horaris propis o tenir forats a l'agenda per fer feines de pagès amb la meua germana. Donat que a mi m'agrada tota mena de música, puc interpretar allò que ens demanin. És habitual el ball de saló, amb swing, foxtrot, pasdobles, cumbies, batxates...

— **Ara, de temps per fer de pagesa n'hi deu quedar ben poc. En què col·labora?**

— El que faci falta, sobretot faig el manteniment seguint els filats elèctrics que delimiten el bestiar. I si puc vaig a l'obrador a preparar cam que ens hagin encarregat. Un dels avenços interessants és la comercialització conjunta amb unes quantes productores. Hem creat la cooperativa coopyrene.cat que facilita la venda directa de cam de pastura, vedella i xai ecològic, cabrits, formatges de cabra i làctics frescos.

— **Us penalitza que una part de la població deixi de consumir carn?**

— Jo soc de les que ho respecto tot i no passa res perquè hi ha qui no en vol menjar. A nos-

— **Les persones que ocupen segones residències, com valoren el teu repertori?**

— A cada lloc procuro adaptar el repertori per assegurar que els agradi. Si predomina el jovent, les cançons són les actuals. També crec que al públic que procedeix de zones metropolitanes, els agrada veure una actuació amb un aire rural. A vegades també actuo amb un guitarrista, que és professor de l'Escola o altres amics.

— **Les corrandes li donen un aire murri...**

— Tots en fem, però a mi em costen les imprevistes. Si m'ho preparo, ja rimen i fan gràcia. El públic riu amb continguts picarescs, atrevits o eròtics. També crida molt l'atenció quan fem èmfasi en la història rural.

— **Es debat molt sobre el turisme de cap de setmana i estiu a la Cerdanya.**

— No puc opinar gaire de turisme perquè, per començar, no viatjo. Quan acaba el curs escolar prefereixo anar a treballar amb els meus animals que viatjar. Entre els turistes, n'hi ha de tots els perfils. ■

Inseparables

ACORDIÓ. Va desplaçar-se a Itàlia, a Castellfidorado, un poble que és la meca dels acordionistes. Feia temps que somiava en tenir-lo fins que va fer el cop de cap. És un instrument que satisfà les seves inquietuds musicals i personals.